

ביהמ"ש העליון קבע: בית הדין הרבני יכול לדון במזונות ילדים רק בהסכמת הצדדים

לאחר חמישה עשורים חידש בית המשפט העליון הלכה ותיקה הקובעת כי לא ניתן לכרוך תביעת מזונות ילדים בבית הדין הרבני ללא הסכמת הצדדים

עו"ד דניאל ישראלי

בפסק דין דרמטי החליט לאחרונה בית המשפט העליון להוציא את נושא מזונות הילדים מבית הדין הרבני (בע"מ 7628/17 פלוני נ' פלונית). במסגרת ההחלטה, נקבע כי בני זוג יכולים לכרוך תביעת מזונות ולדון בנושא בבית הדין הרבני - רק אם שני הצדדים מסכימים לכך.

פסק הדין מהווה חידוש של הלכת שרגאי, הלכה ותיקה של בית המשפט העליון מלפני חמישה עשורים, שקבעה גם היא כי לא ניתן לדון בנושא המזונות בבית הדין הרבני ללא הסכמת הצדדים.

מה קובע פסק הדין של בית המשפט העליון?

פסק הדין, שניתן באמצע חודש ספטמבר האחרון, קובע כי גם אם אחד ההורים הגיש תביעת גירושין לבית הדין הרבני וכרך אליה תביעת מזונות, לבן הזוג האחר וילדים קיימת זכות להעביר את הדיון על המזונות לבית המשפט לענייני משפחה, אם הם לא מסכימים לכך.

למעשה, בית המשפט העליון קבע, כי בית הדין הרבני אינו מוסמך לדון בנושא מזונות הילדים אם לא קיימת הסכמה של שני הצדדים לקיום הדיון אצלו.

מה משמעות פסק הדין?

משמעות פסק הדין היא שבית המשפט למעשה עצר את "מרוץ הסמכויות" - אותו מרוץ המתנהל בין בני הזוג מי יגיש ראשון תביעה לבית הדין הרבני או לבית המשפט לענייני משפחה - בכל הנוגע לתביעת מזונות ילדים.

כלומר, גם אם הורה מסוים הקדים את האחר ופנה לבית הדין הרבני וכרך בתביעת גירושין שהוגשה אליו תביעת מזונות ילדים, עדיין ההורה האחר יוכל לנהל את תביעת המזונות בבית המשפט לענייני משפחה.

מה נקבע בעבר בהלכת שרגאי הוותיקה?

במסגרת הלכת שרגאי משנת 1969 (בר"ע 120/69 שרגאי נ' שרגאי) נקבע כי לא ניתן לכרוך תביעת מזונות ילדים בתביעה אחרת בבית הדין הרבני, וכי תביעת מזונות המוגשת על ידי הילד, באמצעות אימו או אפוטרופוס אחר, תהיה בסמכות הייחודית של בית המשפט לענייני משפחה.

ההלכה קבעה כי ניתן לדון במזונות בבית הדין הרבני רק אם שני הצדדים מסכימים לכך, וגם הסכמה של ההורים לדון במזונות בבית הדין הרבני אינה מחייבת את הילד, אם הוא לא מסכים, והוא יכול להגיש תביעת מזונות ילדים לבית המשפט לענייני משפחה.

מהן עובדות פסק הדין, ואיך נדרש אליו בית המשפט העליון לאחר חמישה עשורים?

פסק הדין נוגע לשני בני זוג יהודים שנישאו כדת משה וישראל בשנת 2002, ואשר נולדו להם שני ילדים. לאחר תקופת חיים משותפת, עלו היחסים בין בני הזוג על שרטון, והבעל הגיש תביעת גירושין לבית הדין הרבני, שאלה כרך את נושא מזונות הילדים, המשמורת והרכוש המשותף.

בעקבות זאת, פנתה אשתו לבית המשפט לענייני משפחה בדרישה לקבוע כי בית הדין הרבני איננו מוסמך לדון בשלושת הנושאים. בית המשפט קבע כי בית הדין הרבני מוסמך לדון בסוגיות המשמורת והרכוש המשותף שנכרכו בתביעת הגירושין. עם זאת, קבע כי נפל פגם בהחלטה שלפיה בית הדין מוסמך לדון בנושא מזונות הילדים, והחלטה זו בטלה.

שני ההורים הגישו ערעור על ההחלטה לבית המשפט המחוזי בת"א. השופט שאול שוחט דחה את הערעורים, אך אישר את החלטת בית המשפט למשפחה בכל הנוגע לחוסר סמכותו של בית הדין הרבני לדון בתביעת מזונות הילדים.

המחוזי דחה את טענתו של האב, שלפיה בית המשפט העליון סטה בשנים האחרונות מהלכת שרגאי, והקנה לבית הדין הרבני סמכות לדון בתביעות מזונות ילדים שנכרכו בתביעות גירושין. על החלטתו של בית המשפט המחוזי הוגשה בקשת רשות ערעור לעליון.

סביב מה נסבה המחלוקת בעליון, ומה נקבע בסופו של דבר?

בערעור לעליון טען האב כי לתביעת מזונות יש שתי משמעויות - "תביעה להשבת יציאות", תביעה שמגיש הורה להחזר הוצאות מזונות שהוציא עבור הילדים כנגד ההורה האחר ונמצאת בסמכות בית הדין הרבני - ותביעת מזונות ילדים.

האב ניסה לטעון, כי המשמעויות של שתי התביעות התמזגו זו בזו, הלכה למעשה, וכי בית הדין הרבני מוסמך לדון בשתייהן.

השופט מני מזוז דחה את הטענה, וקבע כי תביעה להשבת הוצאות אינה יכולה להיות "מסלול עוקף" להגשת תביעת מזונות ילדים לבית הדין הרבני. לדבריו, הלכת שרגאי חיה וקיימת, ותביעת מזונות ילדים אינה ניתנת לכריכה בבית הדין הרבני, אלא אם יש הסכמה של שני ההורים.

מזוז הדגיש, כי מטרת הפסיקה היא למנוע שימוש לרעה של אחד מבני הזוג במזונות הילדים ככלי להפעלת לחץ על הצד השני, תוך קיפוח של זכויות הילדים בהקשר זה.

איזה סוג של הסכמה נדרשת כדי לדון במזונות הילדים בבית הדין הרבני?

ההסכמה האמורה יכולה להיות הסכמה מפורשת של שני ההורים, למשל באמצעות הודעה לבית הדין הרבני, או הסכמה משתמעת, שניתן ללמוד עליה מהתנהלות הצדדים.

כך לדוגמה, אם במהלך דיון בבית הדין הרבני מעלה אחד ההורים את סוגיית מזונות הילדים, והצד השני מתייחס לנושא לגופו של עניין, ורק מאוחר יותר - כשהוא מעריך שהדיינים יפסקו כנגדו - "נזכר" אותו צד להתנגד לסמכות, אזי ניתן ללמוד מכך על הסכמתו המשתמעת הראשונית לסמכות בית הדין.

האם ילד יכול להגיש תביעת מזונות עצמאית לבית המשפט למשפחה?

בהחלט, פסק הדין פותח פתח לילדים להגיש תביעת מזונות עצמאית לבית המשפט לענייני משפחה, גם אם הוריהם ערכו בינם לבין עצמם הסכם גירושין וכרכו בתוכו את סוגיית מזונות הילדים בבית הדין הרבני.

- אין לראות במאמר זה ייעוץ משפטי ועל כך יש לבחון כל מקרה לגופו עם כותב המאמר או עו"ד המתמחה בתחום
- הכותב מתמחה בתחום דיני המשפחה